

2. Hävinneet lajit (RE)

Ruiskaunokkilattakoi (*Agonopterix laterella*) RE

Aitoon huoltoaseman nurkalla oli käytössä MA:n ensimmäinen automaattinen valopyydys vuonna 1962. Monen muun mielenkiintoisen lajin lisäksi pyydyksestä löytyi sittemmin koko maasta hävinneeksi todettu ruiskaunokkilattakoi 28.9.1962. Jorma Kyrki teki perhosesta myöhemmin genitaalipreparaatin (No 940). Perhosen toukka elää ruiskaunokilla (*Centaurea cyanus*). Kasvia on ruispelloilta tehokkaasti hävitetty rikakasvina, jolloin myös perhosen elinmahdollisuudet ovat käyneet vähiin. Lajia tavattiin Suomessa aikoinaan paikoitellen Pohjanmaalle asti.

3. Erityisesti suojeltavat lajit (*)

Turvaamiskeinot ovat: 1: aluesuojelun tehostaminen, 2: lajin ja/tai elinympäristön hoito, kunnostus, ennallistaminen, 3: tiedon lisääminen lajista tai esiintymisestä, 4: lajin ottaminen huomioon alueiden käytön suunnitelmia ja hankkeita koskevassa päätöksenteossa ja toiminnassa sekä 5: lainsäädännön kehittäminen.

Rauhoitettujen lajien lisäksi kolme Luopioisista tavattua lajia kuuluu tähän kategoriaan.

Kultasurviaiskoi (*Nemophora metallica*) EN*

Aitoon Mustikkavuoren läheltä lensi haaviin 26.5.1973 perhonen, jonka Max von Schantz määritteli kultasurviaiskoiksi. Lajia ei ole paikalla sen jälkeen näkynyt. Lajilla on Suomessa kaakkoinen levinneisyys ja se on hyvin paikoittainen. Toukka elää ruusuruoholla (*Knautia arvensis*), joka oli Aitoossa siihen aikaan harvalukuinen.

Humalakiiltokääriäinen (*Grapholita discretana*) EN*

Reijo Teriahon arkistossa on tieto lajin esiintymisestä ruudussa 680:337. Vanhassa kalkkivilouhoksessa on ollut runsas humalaesiintymä (*Humulus lupulus*), jossa on käyty etsimässä toukkia tuloksetta.

Käpäälattakoi (*Levipalpus hepatoriellus*) EN*

Koivurinteen valolta saatiin lajin yksilö 9.8.1971 (MA). Melko lähellä kasvoi ahokissankäpäälän (*Antennaria dioica*) kasvustoja, joissa se varmaan eli. Käpäälattakoi on voimakkaasti taantunut viime vuosina.

4. Muut uhanalaiset lajit (EN, VU)

Alueelta on tavattu edellisten lisäksi uhanalaisia perhosia luokista EN 4 lajia ja VU 20 lajia sekä silmälläpidettäviä NT lajeja 47.

Mansikkavarsikoi (*Tinagma perdicellum*) VU

Ensimmäinen yksilö saatiin Kantolasta haavimalla mansikkakasvustoa 28.6.1971 (MA). Laji löytyi myös Rautajärveltä (KM). Toukka elää mansikoitten (*Fragaria*) varsissa. Laji on taantunut Hämeessä.

Ruusuruohokääriäinen (*Rhobopota stagnana*) VU

Reijo Teriahon arkistossa on havainto lajista Kuohijoelta, tarkemmat tiedot havainnosta puuttuvat. Toukka elää purtojuuren (*Succisa pratensis*) tai ruusuruohon (*Knautia arvensis*) kukissa, siemenissä ja myös yhteenkehrättyjen lehtien välissä.

Nätkelmäpunatäplä (*Zygaena loniceræ*) VU

Tiedossa on vain kaksi yksilöä, ensimmäinen (ja tallessa oleva yksilö) kasvatettiin toukasta Iso-Vekunan saaresta, aikuinen kuoriutui 20.7.1952 (EK) ja toinen haavittiin tien varresta Kantolan ja Kynnärön kylien rajalla 11.7.1971 (yksilö on kadonnut). Toukka elää apiloilla (*Trifolium*). Maakunnasta on vain harvoja vanhoja havaintoja. Nykyään lajia on tavattu Päijänteen ympäristöstä.

Haavantuhoija (*Acosus terebra*) VU

Laji löytyi Puutikkalan Nivunkulmalta 1949 (TW). Hämeestä on lajista vain yhdeksän havaintoa Hyönteistietokannassa. Toukka elää haavan (*Populus tremula*) rungossa 2–4 m:n korkeudella.

Aholattakoi (*Agonopterix capreolella*) VU

Aholattakoista on tehty kaksi havaintoa alueelta: Kuohijoelta 12.4.1967 (MA) ja Kantolasta. Kuohijoelta talletettu yksilö (MA) on edelleen tallella, mutta Kantolan yksilöstä ei löytynyt tarkempia tietoja. Toukka elää pukinjuurella (*Pimpinella saxifraga*). Laji on Hämeessä harvalukuinen.

Kaunokirjokoi (*Heinemannia laspeyrella*) VU

Rautajärvi 31.5.–3.6.1993 (KM), on ainoa havainto lajista. Esko Saarela vahvisti määrittämyksen. Toukka elää hernekasvien paloissa. Laji on tavattu harvakseltaan maakunnassa.

Tuomipussikoi (*Coleophora anatipennella*) EN

Rautajärvellä KM löysi valopyydyksestään pussikoin 8.–10.7.1990, jonka Esko Saarela määritteli tuomipussikoiksi. Laji on Suomessa hyvin harvalukuinen, mutta Pälkäneen seudulta sitä on havaittu monin paikoin. Toukka rakentaa niin kutsutun pistoolisäkin, josta käsin se syö monien lehtipuiden lehtiä kovertamalla.

Luhtasukkulakoi (*Scythris palustris*) VU

Laji todettiin haavimalla suokasvustoa Kurkisuon pohjoisreunassa 3.7.1971 (MA, JV, KT). Toukka elää liekosammalilla (*Rhytidiadelphus*) ja rakentaa valkoisen harsoputken sammalen varteen, josta käsin käy syömässä. Laji on Suomessa harvalukuinen, mutta on todettu Oulun seudulle asti.

Eteläntäpläpaksupää (*Hesperia comma*) VU

Holjassa LS sai haaviinsa heinäkuun viimeisellä viikolla 1960 perhosen, jonka hän tunnisti haavissa siipien alapinnan kuvioden perusteella eteläntäpläpaksupääksi. Myös koiraan etusiiven yläpuolella oleva tumma juova oli selvästi havaittavissa. Valitettavasti yksilö livahti karkuun ja havainto jäi varmistamatta.

Kuitenkin myös havainnon aika heinäkuun lopulla tukee määrittystä, koska piippopaksupään lentoaika yleensä päättyy jo heinäkuun puolivälin paikkeilla.

Tummahäränsilmä (*Maniola jurtina*) VU

Varhaisin tieto on Puutikkalasta 1949 (TW). 21.7.1956 LK sai lajin Iso-Vekunasta ja 29.7.1958 talletettiin yksilö Holjasta (LS). Toukan ravintokasveja ovat heinät, kuten nurmikot (*Poa*) ja lehtotesma (*Milium effusum*). Nykyään vaeltaja, josta on rannikolla tehty havaintoja vuosittain.

Virnasinisiipi (*Glaucopsyche alexis*) VU

Aitoossa havaittiin 1960-luvulla useita yksilöitä (MS, VK, MA), ensimmäinen 10.6.1962 (MS). Kuohijoella se oli melko runsas 1969–1970 (AT). Lajista on näköhavainto 15.6.1971 (MA) Kantolan Levonniityn tienvarrelta. Toukkana virnoilla ja niittynätkelmällä elävästä virnasinisiivistä on viime vuosilta useita havaintoja maakunnasta.

Nunnamittari (*Baptria tibiale*) VU

Nunnamittarilla on ollut neljä esiintymää alueella. LK löysi sen jo 20.6.1956 Iso-Vekunasta ja myöhemmin Ristisaaresta. Iso-Vekunasta ei ole 2010-luvulta havaintoja (LK). Ristisaari on mökittyynyt merkittävästi. Kantolan Koivistolta löytyi 11.6.1960 (MA) koiras lennossa konnanmarjakasvuston (*Actaea spicata*) liepeiltä. Kuohijoelta lajista on havaintoja vuosilta 1969–1973 (AT). Alalaji *fennica* esiintyy pääosin Hämeessä.

Lehmuspikkumittari (*Eupithecia egenaria*) VU

Lajin löysivät Kuohijoelta 22.7.1996 JSI ja JL. Toukka elää lehmuksen (*Tilia*) kukilla. Pälkäneellä laji on tavattu muun muassa Äimälän lehmusmetsästä.

Savikkapikkumittari (*Eupithecia simpliciatata*) VU

Alueelta tunnetaan yksi yksilö Matinojasta 1958 (LK), määrittymisen varmisti Jouko Kaisila Toukka elää savikalla (*Chenopodium*). Perhonen on edelleen hyvin harvinainen Hämeessä.

Usvapikkumittari (*Eupithecia immundata*) VU

Ensihavainto lajista tehtiin Iso-Vekunan lehdossa, kun LK löysi toukkia 30.7.1959 mustakonnanmarjan (*Actea spicata*) marjoista.

Luumittari (*Aspitates gilvaria*) VU

Luumittari tunnetaan alueelta vain Kurkisuolta, josta ensimmäinen havainto on 10.7.1958 (JK, MA). Lajista löytyi myös mustanharmaa yksilö, joka on annettu Luonnontieteellisen keskusmuseon kokoelmiin. Lajia ovat suolla havainnoineet ainakin JK, LK, KJ, HA, AT ja KM. Viimeksi sen tapasi KJ vuonna 2007. Toukan ravintona ovat monet suokasvit, kuten suokukka (*Andromeda polifolia*), murain (*Rubus chamaemorus*) ja juolukka (*Vaccinium uliginosum*). Luumittarilla on Suomessa pääosin läntinen levinneisyys Keski-Pohjanmaalle asti.

Vahakeltasiiپی (*Eilema cereolum*) VU

Koivurinteen valolle tuli 21.7.1961 (MA) koirasyksilö. Muita havaintoja lajista ei ole tiedossa. Toukka elää jäkälillä. Lajin pääesiintymät ovat Etelä-Savossa sekä Etelä-Pohjanmaalla ja Hämeestä on vain muutamia havaintoja.

Sumuvirnayökkönen (*Lygephila viciae*) VU

Tämä tyypillinen harjulaji on saatu kahdesti Aitoon Lemmittyjänharjasta. Ensin LK löysi harjulta koirasyksilön 1961 ja toinen yksilö löytyi 24.6.1965 (MA). Toukka elää virnakasveilla (*Vicia*). Laji on ollut hyvin ”hämäläinen” ja esiintyy varsinkin Salpausselän harjanteilla.

Viheryökkönen (*Calamia tridens*) EN

Viheryökkönen havaittiin ensin Matinojasta 4.8.1954 (EK), sitten Holjassa 1958 (LS). Aitoon valopyydykseen sitä tuli kolme yksilöä 15.9.–3.10.1962 (MA). Myöhemmin lajia on havaittu Kuohijoella 1.9.1991 ja 1994 (AT) sekä Rautajärvellä 1996 (KM). Toukka elää suurten heinien juurissa. Laji on viime vuosina taantunut.

Tummaruskoyökkönen (*Mniotype bathensis*) VU

Ensihavainto lajista on Kukkian Ristisaaresta 24.6.1959 (LK). Kantolasta on myöhäinen havainto 2.7.1967. KM sai lajin valopyydykseen Rautajärveltä 4.–12.6.1992, 21.5.1993 ja 20.–23.6.1994. AT havaitsi lajin Kuohijoelta ensimmäisen kerran 6.6.1981 ja sen jälkeen lähes vuosittain, viimeksi 8.6.2016. Toukka on moniruokainen. Laji esiintyy harvakseltaan koko Etelä-Suomessa, mutta on viime aikoina taantunut.

Luumittari (*Aspitates gilvaria*)
EH: Luopioinen, Kurkisuola, 21.7.1996,
K. Mattila leg.

Viheryökkönen (*Calamia tridens*)
EH: Luopioinen, Rautajärvi, 21.7.1996,
K. Mattila leg.

Sahahietayökkönen (*Euxoa recussa*)
EH: Luopioinen, Rautajärvi, 21.7.1996,
K. Mattila leg.

Sahahietayökkönen (*Euxoa recussa*) VU

Ensihavainto lajista tehtiin Haltialla 17.8.1958 (EV), Aikaisemmin melko yleinen ja paikallisesti jopa runsas laji on lähes kadonnut Etelä-Suomesta. Esimerkiksi Aitoon valopyydyksessä sitä oli 20.–23.8.1965 12 yksilöä ja Kantolan kylän Koivurinteen valopyydyksessä 6.–20.8.1971 yhteensä 10 yksilöä (MA). Laji havaittiin vielä Padankoskella 1977–1979 (TPE) ja Rautajärvellä 1984 (KM). Toukka elää maassa ja on moniruokainen. Nykyään laji on Etelä-Suomessa satunnainen. Esiintymisen painopiste on siirtynyt Pohjanmaalle.

Suomenmaayökkönen (*Actebia fennica*) EN

Lajin havainnot Luopioisista on tehty vain Aitoosta. Ensin yksi 8.8.1959 (VK) ja sitten 13.–23.8.1962 kuusi yksilöä (MA) ja 22.8.1962 yksi (MP). Toukka on moniruokainen. Laji lienee nykyään vaeltaja.

Lattamaayökkönen (*Spaelotis ravidana*) EN

Laji tavattiin ensin Matinojasta 1959 (LK), sitten Aitoosta, valopyydyksestä 21.8.1962. Myöhemmin samalta paikalta Aitoosta havaittiin 12.–22.8.1965 kahdeksan sekä Kuohijoelta 15.8.–9.9.1966 kolme yksilöä lisää (MA). Myöhempiä havaintoja ei ole tiedossa. Toukka on moniruokainen. Laji on Suomessa taantunut.

Kirjomaayökkönen (*Opigena polygona*) VU

Ensihavainto lajista on Aitoosta 23.8.1954 (UM), josta se on tavattu (valopyydyksestä) myös 24.8.1962. Lisäksi laji on tavattu Rautajärveltä 1990-luvulla (KM). Toukka on moniruokainen. Lajin esiintymisen painopiste on ollut Etelä- ja Länsi-Suomessa Oulun seudulle asti.

5. Silmälläpidettävät lajit (NT)**Sysiuikkopussikas (*Canephora hirsuta*) NT**

LK löysi lajin toukkapusseja Matinojasta 1956. Laji elää avoimilla ja lämpimillä paikoilla ja syö aluskasvilisuuden kuten ratamon (*Plantago*) ja heinien, kuten nurmikan (*Poa*) lehtiä. Havainto on Hämeen läntisin.

Kekokoi (*Myrmecozela ochraceella*) NT

Kantolan Koivurinteen valopyydykseen tuli yksilö 28.6.1971 (MA). Laji elää muurahaispesissä, joissa sen toukka syö pesien lahoavaa eliöperäistä ainesta, myös talviaikaan. Sisämaasta on hyvin vähän havaintoja, vaikka esiintymiä on Sodankylään asti.

Rusokantokääpäköi (*Agnathosia mendicella*) NT

Tavattiin ensi kerran Kuohijoelta 16.7.1994 (KM) ja sittemmin Kantolasta useita yksilöitä feromonipyydyksestä 27.5.–28.7.2012 (MA). Hämeestä on paljon havaintoja, mutta viime vuosilta vain muutama. Laji on taantunut.

Kaunosienikoi (*Nemapogon clematellus*) NT

Aitoosta saatiin ensimmäinen yksilö 29.6.1966 ja

Kantolan Koivurinteen valopyydyksestä 28.6.–3.7.1971 kaksi yksilöä (MA). Toukka elää lahoilla lehti-puilla ja käävillä, erityisesti taulakäävällä (*Fomes fomentarius*). Hämeessä taantunut, tunnetaan viime vuosilta vain pari havaintoa.

Ruusuruohokätkökääriäinen (*Aethes hartmanniana*) NT

Ensimmäinen havainto lajista on Kantolan valopyydyksestä 14.6.–16.7.1971 (MA). Tuolloin yksilöitä oli liikkeellä runsaasti. Lajin esiintymisen painopiste Suomessa on itäinen, ja toukan ravintokasvi on ruusuruoho (*Knautia arvensis*).

Purtojuurikätkökääriäinen (*Cochylis flaviciliana*) NT

Kuohijoen valvontavalolle tuli 15.7.1967 (MA) yksi yksilö. Samana päivänä se löydettiin myös Aitoosta (MA). Toukka elää purtojuurella (*Succisa pratensis*), ja se on levinneisyydeltään itäpainotteinen.

Suoamukääriäinen (*Clepsis pallidana*) NT

Harvinaistunut laji, jonka Luopioisten ensihavainto on Kuohijoen Isosuolta 13.7.1967 (MA). Muut havainnot ovat Kurkisuolta, 7.7.1968 ja 13.6.1971 (MA) ja sekä 1990- ja 2000-luvuilta (KM, KJ). Toukka elää monilla kasveilla, kuten peltorastilla (*Anchusa arvensis*) ja marunoilla (*Artemisia*), mutta suolla elävän populaation ravintokasvi ei ole tiedossa.

Pikkupeilikääriäinen (*Eucosma aemulana*) NT

Lajista on tiedossa vain yksi havainto alueelta: Kantola 27.7.1971 (MA). Pikkupeilikääriäinen on taantunut maakunnassa, lähes kaikki havainnot ovat viime vuosisadalta. Toukka elää kultapiiskun (*Solidago virgaurea*) kukissa ja siemenissä.

Rämevihersiiپی (*Rhagades pruni*) NT

Ensihavainto lajista on Kurkisuolta 7.7.1960 (LK). Laji tavattiin myös Rautajärven Sammalsuolla 20.7.1961 (MA). Myöhemmin KJ havaitsi lajin Kurkisuolla 2007 ja 2011. Toukka elää kanervalla (*Calluna vulgaris*). Lajia tavataan edelleen Hämeessä monin paikoin.

Mustalasisiiپی (*Sesia melanocephala*) NT

Luopioisista on kaksi varmaa mustalasisiiven toukka-havaintoa. Laji löytyi Kuohijoelta Lammin tien varrelta Kuohijärven rantahaavikosta 2.5.1984 ja myöhemmin samana päivänä Padankoskelta (MA). Suomesta on havaintoja Oulun korkeudelle asti, mutta laji on hyvin paikallinen. Toukka elää tyypillisesti haavan (*Populus tremula*) rungossa kuivuneiden oksien tyvellä.

Kuismalattakoi (*Agonopterix hypericella*) NT

Ensihavainto on Aitoosta 23.8.1962 (MA). Myöhemmin laji todettiin myös Rautajärveltä (KM). Toukka elää kuismakasveilla (*Hypericum*). Laji on taantunut viime aikoina Etelä-Suomessa.

Ketolattakoi (*Depressaria pulcherrimella*) NT

Aitoon valopyydyksestä löytyi 14.8.1965 (MA) yksilö,